

MEMÒRIA DEL PROJECTE XERPA, EXPERIÈNCIA EDUCATIVA DE SUPORT I AJUDA ENTRE IGUALS A L'INSTITUT ALT PENEDÈS

INTRODUCCIÓ

Aquesta experiència educativa que hem anomenat Xerpa (més endavant aclarirem perquè aquest nom) consisteix que alumnes de 1r de batxillerat del nostre centre, que s'impliquen en el programa de forma voluntària i que es formen en la metodologia del coaching educatiu, donin suport a alumnes de 1r d'ESO que són nous i que estan iniciant els seus estudis de secundària. Aquest suport té per objectiu facilitar a aquests alumnes la seva integració en el nou centre, el seu desenvolupament en els nous estudis i afavorir així el seu creixement personal. Es creen així unes dinàmiques sinèrgiques que reverteixen tant en els alumnes de 1r d'ESO com en la formació i valors dels alumnes de 1r de batxillerat.

L'experiència s'inicia en el nostre centre el curs 2012-2013 perquè es pensa que pot contribuir a millorar dos aspectes importants de la dinàmica educativa del centre:

- El primer seria dotar de nous recursos per millorar l'acollida dels alumnes del primer curs de l'ESO que entren nous i que han d'adaptar-se al centre, a la nova etapa que comencen i als nous companys que tindran a la classe. L'adaptació dels alumnes és quelcom que ja es donava amb major o menor grau. L'interessant de l'experiència és que es capaç de detectar necessitats noves i donar suport a un grup d'alumnes sense que això suposi la intervenció directa de professionals.
- El segon aspecte important del projecte és que dona l'oportunitat de desenvolupar un marc d'aprenentatge en les tasques de suport emocional a un altre grup d'alumnes, de batxillerat, joves en formació que probablement acabin treballant en aquesta direcció en la seva formació futura i en el seu posterior accés al món professional.

Finalment, hem comprovat que obre la possibilitat de transformar i generar en el centre uns vincles de qualitat entre iguals i entre els diferents sectors de la comunitat educativa, a més de fomentar els valors de la solidaritat.

El curs 2012-2013 el projecte Xerpa neix guiat pels plantejaments teòrics i pràctics que es desenvolupen des de la formació dels professionals de l'educació en el marc de la pràctica del coaching, on es pretén desenvolupar les competències i habilitats socioemocionals dels alumnes, dotant al professorat dels coneixements sobre que és el coaching per tal que això sigui una eina que faci possible el coneixement d'altres metodologies de treball.

Per tant, el desenvolupament d'aquest programa ha implicat inicialment un col·lectiu de professors, que va iniciar el programa Xerpa i el va fer possible al llarg dels dos primers cursos. Posteriorment, es veu la necessitat d'implicar el professorat en la metodologia del coach i es fa aleshores un curs de formació en el centre sobre el coaching educatiu. És durant aquest tercer any que el programa Xerpa pren unes característiques pròpies en el centre i amplia els seus objectius, ja que la formació dels alumnes voluntaris de 1r de batxillerat

del programa Xerpa que donen suport als alumnes de 1r d'ESO es farà en la matèria optativa de *Psicologia i sociologia* de 1r de Batxillerat, tenint en compte que la majoria d'aquests alumnes poden tenir una major sensibilitat i predisposició cap a les activitats de suport cap altres persones i una major motivació i interès en formar-se en aquestes competències.

Així doncs, dins el nostre centre, entenem que aquest programa sorgeix de la necessitat d'entendre la tasca educativa, no només com a una mera transmissora de coneixements, sinó també com a una impulsora del desenvolupament i creixement personal de l'alumnat. En aquest cas, a través de la metodologia del coaching, s'estableix la possibilitat de crear un vincle entre iguals que inclogui la transformació personal, el canvi positiu a través d'acords i compromisos que tenen com a fonament la possibilitat d'establir aquest nou vincle entre iguals. Així, cadascú es compromet a allò que es proposa perquè ho vol, i compta així amb el suport humà d'un altre que ja ha passat per l'experiència i que li serveix de guia i acompanyament i que li permet fer el viatge no tan sol, fent-li així la càrrega més lleugera.

Vivim en una societat on el compromís amb un mateix és essencial, però aquest compromís amb un mateix sempre passa per un altre. D'aquí el seu nom de Xerpa. Tal com passa amb els Xerpes de muntanya, el Xerpa és el que dona suport en els moments difícils, és qui està al costat i pot donar un cop de mà si és necessari. És algú que és testimoni del nostre progrés i ens pot fer aportacions que ens facin comprendre el camí fet i el camí per fer, tot plegat ens retorna l'energia que cal per seguir endavant fins a l'objectiu final que és fer el cim, però on l'important haurà estat aquest recorregut que s'ha fet junts, els aprenentatges que s'han fet en el camí, més enllà de si s'hi arriba o no.

El Xerpa també funciona com a un mirall que permet veure'ns i reflectir com som, facilitant l'autoconeixement, fomentant la responsabilitat, adquirint noves perspectives a l'hora de prendre decisions i facilitant el vincle i la relació amb els altres.

L'experiència educativa Xerpa es troba aquest curs, per tant en el seu quart any de vida i gaudeix d'una bona salut gràcies als seus resultats. I quan parlem de resultats, no ens estem referint als resultats acadèmics, que també en té, sinó a les valoracions que es fan del projecte des dels diferents participants. Els comentarem en l'apartat final.

OBJECTIUS DE L'EXPERIÈNCIA

PEL QUE FA AL CENTRE:

Aconseguir un major èxit educatiu de l'alumnat, en totes les seves dimensions: personal, social, acadèmic i laboral

Promoure la cohesió social a través de l'educació i la relació entre iguals.

Fomentar models positius de treball, d'èxit, de compromís i de responsabilitat vers els altres.

PEL QUE FA ALS VOLUNTARIS PARTICIPANTS, XERPES DE 1R DE BATXILLERAT:

Millorar la seva formació en les tasques professionals de suport a les altres persones habilitant un espai de formació més enllà de l'aula.

Enfortir la seva capacitat de compromís amb projectes de solidaritat, voluntariat i treball amb les persones.

Fomentar el desenvolupament d'actituds participatives.

PEL QUE FA ALS ALUMNES PARTICIPANTS DE 1R D'ESO:

Desenvolupar l'autoregulació en relació amb l'entorn i amb els propis interessos.

Facilitar la integració dels alumnes en el seu grup-classe, tot afavorint el desenvolupament d'actituds de cooperació i respecte .

Desenvolupar la identitat personal i l'autoconcepte.

Fomentar el desenvolupament d'actituds participatives.

Aprendre a resoldre conflictes utilitzant la reflexió i l'esperit crític.

Aprendre a prendre decisions.

PARTICIPACIÓ DELS ALUMNES I TIPOLOGIA DE L'ALUMNAT

La participació de l'alumnat parteix de la base del compromís. És absolutament voluntari per part de totes les persones que hi participen en el projecte.

ALUMNES DE 1R DE BATXILLERAT

Pel que fa als alumnes de 1r de batxillerat hi poden participar de forma voluntària aquells alumnes que cursin la matèria optativa de *Psicologia i Sociologia*. Els alumnes que, finalment, decideixin ser voluntaris del projecte rebran unes sessions formatives que els permetrà conèixer el projecte, les bases teòriques de la metodologia del coaching i les formes d'afrontar les tasques de suport. És bàsic també fomentar l'autoconeixement, per tal que després puguin ajudar a fer la mateixa tasca amb els alumnes de 1r d'ESO.

Els alumnes de la matèria que no participin en el projecte se'ls proposarà una tasca alternativa que també duran a terme durant el curs.

Procediment:

ALUMNES DE 1R DE BATXILLERAT

- Proposta de participació com a Xerpa per part dels alumnes. Cal que omplin una sol·licitud on expliquen: quines motivacions tenen per participar-hi, com entenen la tasca a fer per part del Xerpa, quines capacitats i qualitats que ells tenen els fan més idonis per ser voluntaris/àries, quines expectatives personals tenen sobre el projecte.

ALUMNES DE 1R D'ESO

La participació dels alumnes de 1r d'ESO és també absolutament voluntària. El procediment és el següent:

1. Reunió i presentació del projecte Xerpa als tutors de 1r d'ESO. Ho fa la coordinadora de 1r cicle de l'ESO. En la reunió s'acorda el procediment, els criteris i el calendari a seguir per tal de seleccionar els alumnes als quals se'ls proposarà la possibilitat de participar en el projecte.
2. Proposta als alumnes.
3. Acceptació de participació per part dels alumnes.
4. Proposta i acceptació per part de les famílies dels alumnes.

TIPOLOGIA DE L'ALUMNAT

La tipologia de l'alumnat de 1r d'ESO que hi pot participar no és tancada, però solen ser alumnes:

- Amb dificultats d'integració o relació als inicis del curs: a vegades simplement per timidesa o perquè se senten desplaçats en el nou centre i els costa més que als altres fer-se el seu lloc a la classe i relacionar-se amb els altres.
- Alumnes que poden fracassar acadèmicament o que podrien millorar els seus resultats acadèmics i que no ho poden acabar de fer o els costa per motius de manca d'organització, de motivació, de dificultats en tenir cura de si mateixos en aquesta nova etapa.
- Alumnes als quals se'ls ha d'ajudar a ser més independents i que els pot costar fer aquest pas maduratiu.

Pel que fa a la tipologia de l'alumnat de batxillerat, com a experiència del projecte, com que ja porta uns quants anys, hem de dir que algunes vegades hem observat que alumnes que podríem anomenar modèlics pel que fa als seus resultats acadèmics, responsabilitat, capacitats i procés maduratiu han acabat abandonant el projecte, perquè no han estat capaços de construir un vincle afectiu des del qual poder ajudar als alumnes de 1r d'ESO a madurar i desenvolupar-se. Mentre que alguns alumnes que generaven poques expectatives per les seves dificultats en el procés d'aprenentatge, han sigut els que han sabut construir un bon vincle amb l'altre i fer millor la tasca de suport, potser perquè estant més preparats per a entendre les dificultats, sentir empatia, saber com ajudar en els moments difícils i saber transmetre com sortir-se'n de les dificultats, per haver viscut aquestes experiències en la seva pròpia pell.

És per això que creiem que no cal ser gaire restrictius i, en canvi ser uns bons observadors de les motivacions i expectatives que els mouen a l'hora de demanar la seva participació.

SESSIONS FORMATIVES ALUMNES DE PRIMER DE BATXILLERAT

Les sessions formatives que rebran els alumnes són cinc i el contingut i seriació de les mateixes és el que relacionem a continuació.

1. Presentació. Què és i què fa un Xerpa a l'Institut ?. Quines qualitats ha de tenir un Xerpa ? Pluja d'idees sobre les qualitats. Votar les prioritàries.

2. I jo, em conec? Quines qualitats tinc ? El món de les emocions. Activitat: escàner emocional.

3. Autoconeixement. Capacitats i fortaleces que tinc. Autovaloració personal. Les meves qualitats. Les meves activitats preferides. Els meus desitjos. Les meves pors.

4. Jo i el meu somni. Connectar amb el meu desig. De què ens hem de despendre per aconseguir-lo. Allò que necessitem i que ens pot ajudar.

Jo i els altres. Les nostres relacions (els altres són fonamentals per aconseguir el meu somni). La qualitat en la relació amb els altres: saber escoltar, saber reconèixer. El triangle: demanar, oferir i acordar. L'empatia en les relacions.

L'entrevista com a tècnica: posar en pràctica l'empatia i el saber escoltar.

5. Experiències. L'èxit i el fracàs. Què has sentit en aquestes experiències d'èxit i fracàs. Què m'ha ajudat a aconseguir l'èxit. Què m'ha ajudat a superar el fracàs.

Preparar la 1a entrevista.

Què no hem de fer com a xerpes:

- No tenim un paper disciplinari.
- No critiquem ni jutgem el que fa el company de primer.
- Treballem sobre les dificultats presents.
- Descubrim i reforcem les seves fortaleces.
- Oferim el nostre exemple. La nostra experiència d'èxit i fracàs els pot ser útil.

PARTICIPACIÓ DE PROFESSIONALS

Els professionals del centre que participen en el projecte són:

- La coordinadora del primer cicle de l'ESO.
- La coordinadora de batxillerat.
- El coordinador del projecte Xerpa i professor de la matèria optativa de Psicologia i sociologia de 1r de batxillerat.
- Els tutors i tutores de 1r d'ESO.
- La psicopedagoga del centre.

EXECUCIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Aquest projecte o experiència educativa passa per diverses fases:

1. INFORMACIÓ I DIFUSIÓ DEL PROJECTE:

Explicació de l'experiència educativa projecte Xerpa al claustre, als diferents equips docents implicats i als possibles alumnes que hi poden participar.

2. FASE D'INICIACIÓ I FORMACIÓ

- Sol·licitud per part dels alumnes de 1r de batxillerat interessats en participar en el projecte Xerpa.
- Selecció dels alumnes participants. S'ha de pensar que podria ser que alguns alumnes no hi poguessin participar pel fet que no hi hagués prou alumnes de 1r ESO que hagin acceptat participar-hi, encara que de moment mai no hagi passat.
- Curs de formació de cinc sessions dels alumnes voluntaris participants de 1r de batxillerat (alumnes de la matèria optativa de *Psicologia i sociologia*). El contingut de les cinc sessions i la seva seriació ja ha estat explicat anteriorment.

3. FASE D'EXECUCIÓ:

- A partir de les diverses reunions de l'equip de tutors/es de 1r d'ESO es fa la proposta i selecció dels alumnes que voluntàriament accedeixen a participar en el projecte.
- Reunió entre el coordinador del projecte i la coordinadora de 1r cicle de l'ESO per tal de proposar quin alumne concret de 1r de batxillerat serà el Xerpa de quin alumne concret de 1r d'ESO.
- 1a trobada conjunta de tots els alumnes de batxillerat amb tots els alumnes de 1r d'ESO que participen en el projecte. Presentació dels alumnes de 1r d'ESO als seus Xerpes de batxillerat.
- 1a entrevista de treball entre el Xerpa i l'alumne de 1r d'ESO.
- A partir d'aquest moment els Xerpes es troben un cop per setmana amb els seus companys de forma continuada. Perquè aquestes trobades siguin possibles i pertorbin el menys possible el desenvolupament normal de les activitats acadèmiques dels alumnes participants en el projecte, s'ha establert en els horaris del centre la coincidència d'una hora lectiva de la matèria optativa de *Psicologia i sociologia* de batxillerat amb les hores de tutoria de les diferents classes de 1r d'ESO. Cal tenir en compte que les entrevistes no tenen perquè durar sempre tota l'hora prevista.
- Els alumnes de batxillerat tenen la possibilitat de supervisar amb el coordinador del projecte Xerpa el seu treball i les dificultats que vagin apareixent en el dia a dia amb els alumnes de 1r d'ESO. Per tal de fer-ho s'ha habilitat una hora de permanència a la setmana on poden trobar-se i entrevistar-se amb el coordinador.
- Al llarg de l'execució es van fent diferents valoracions del desenvolupament del projecte:
 - Per part dels tutors/es: en algunes de les reunions setmanals.
 - Per part dels Xerpes: en els classes de la matèria optativa de *Psicologia i sociologia*.
 - . Per part dels alumnes participants de 1r d'ESO: en les tutories individualitzades amb els seus tutors.
- Els Xerpes han de fer un informe de cada entrevista que es fa setmanalment amb l'alumne de 1r d'ESO, on n'han d'explicar el desenvolupament, el treball realitzat i la seva valoració. Aquest informe el lliuren al coordinador del projecte i tot seguit el fa arribar als tutors dels

alumnes de 1r d'ESO per tal que tinguin informació del desenvolupament del projecte i en puguin donar compte també dels treballs i progressos realitzats a les famílies si s'escau.

- En el període de les entrevistes setmanals amb els alumnes, els Xerpes hauran de seguir també un procés amb els seus companys de 1r d'ESO que es desenvoluparà també en diferents fases:

1r Implicació. Acolliment : en aquesta fase l'escolta activa i l'empatia seran fonamentals perquè l'alumne ajudi a clarificar el problema.

2n Comprensió. Clarificació del problema : presa de consciència per part del alumne.

3r Personalització. Determinació d'objectius: és essencial, en tot el procés de coaching, comptar amb uns objectius clarament definits que serviran de guia per a la presa de decisions, per determinar les accions, i per facilitar alternatives a l'alumne per escollir entre les diferents alternatives que té a l'abast per aconseguir els seus objectius

4t Programació. Actuar: el Xerpa ajudarà a l'alumne a dissenyar un pla d'acció i l'acompanyarà, ajudant-lo a superar les dificultats que sorgiran en portar a la pràctica les actuacions. El Xerpa farà analitzar a l'alumne les eleccions que pren i les seves conseqüències. És imprescindible avaluar conjuntament si s'apropen a l'objectiu marcat. Això permetrà emprendre noves accions, si és necessari, per contribuir a l'obtenció de les fites programades.

5è Avaluar els resultats: primerament amb els alumnes i després amb els tutors docents dels alumnes.

4. FASE DE VALORACIÓ DELS RESULTATS I TANCAMENT

Es fa una valoració dels resultats del projecte Xerpa a tres nivells:

NIVELL ALUMNES DE 1R D'ESO: mitjançant una enquesta valorativa. De la qual se'n farà un informe. L'enquesta la faran els alumnes de forma anònima i en presència únicament del coordinador del projecte.

NIVELL ALUMNES DE BATXILLERAT PARTICIPANTS: mitjançant una enquesta i una entrevista individual. Es valorarà el projecte, els resultats obtinguts i es farà una autoavaluació i propostes de millora.

NIVELL DEL PROFESSORAT PARTICIPANT: mitjançant reunions de final de curs habilitades per fer valoracions de diversos aspectes, entre ells el programa Xerpa.

A final de curs, es fa cada any una petita celebració amb la participació de tots els alumnes i professors participants en l'experiència.

5. FASE DE RENOVACIÓ:

Un cop detectades les mancances del projecte i les seves possibilitats de millora, es programen els canvis pertinents en el programa del nou projecte per tal de fer-ne possible la seva renovació i millora.

TEMPORITZACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

FASE	NOM DE LA FASE	PERÍODE DE REALITZACIÓ
1	INFORMACIÓ I DIFUSIÓ DEL PROJECTE	De l'1 de setembre al 30 de nov.
2	FASE D'INICIACIÓ I FORMACIÓ	De l'1 al 22 de desembre
3	FASE D'EXECUCIÓ	Del 11 de gener al 28 de maig
4	FASE DE VALORACIÓ DELS RESULTATS I TANCAMENT	Del 1 al 15 de juny
5	FASE DE RENOVACIÓ	Del 16 al 30 de juny

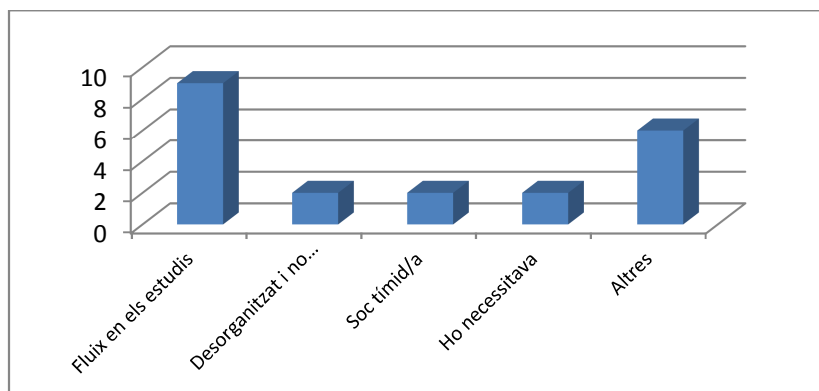
RESULTATS

Com s'ha esmentat anteriorment, en la fase de valoració es passen diferents enquestes als alumnes participants i es fan diferents entrevistes i reunions valoratives.

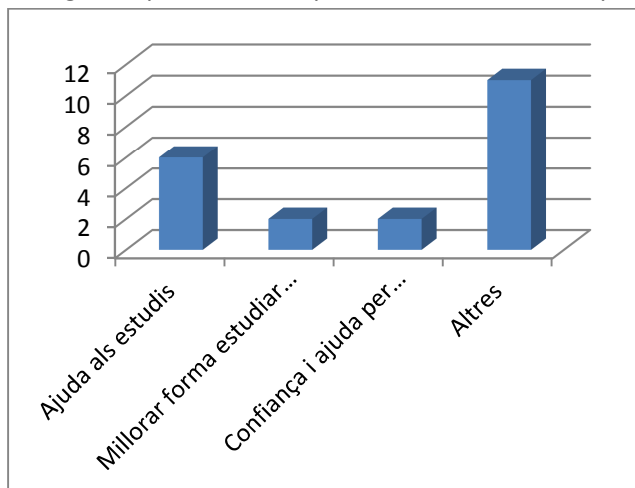
A continuació exposem alguns dels resultats i valoracions realitzats pels alumnes participants del projecte Xerpa al llarg del curs 2014-2015.

ENQUESTA ALS ALUMNES DE 1R D'ESO PARTICIPANTS:

1. Per què creus que et van proposar de participar-hi?

2. Què penses que ha sigut el que més t'ha aportat el teu/la teva Xerpa?

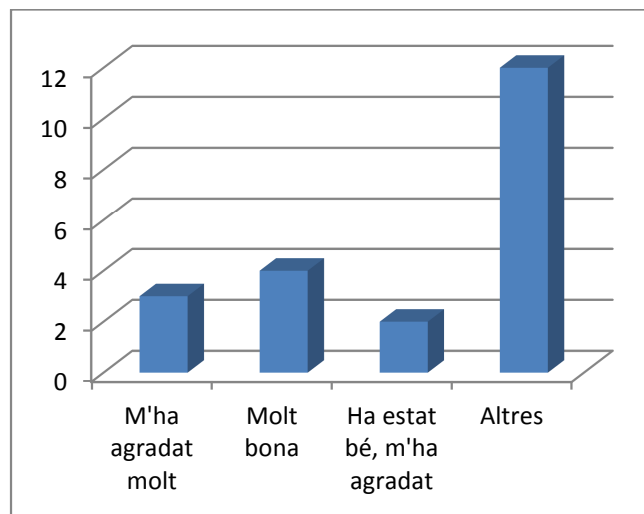
3. Valora del 0 al 10 el suport que t'ha donat el teu/la teva Xerpa:

PREGUNTA 8	
Valora l'ajuda del teu/teva Xerpa	9,29

4. Valora del 0 al 10 el grau de confiança que tenies amb el teu Xerpa

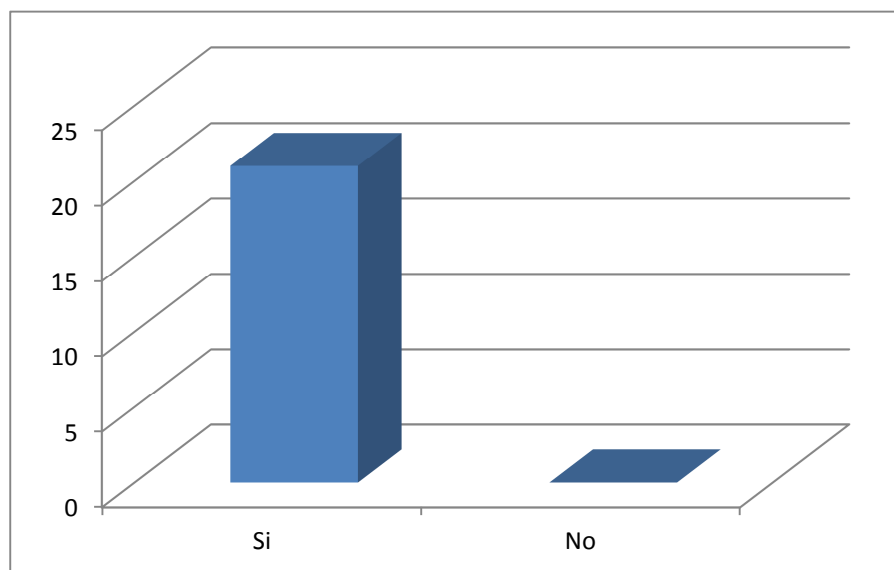
PREGUNTA 9	
Valora el grau de confiança amb el/la Xerpa	9,38

5. Dona la teva opinió sobre aquesta experiència

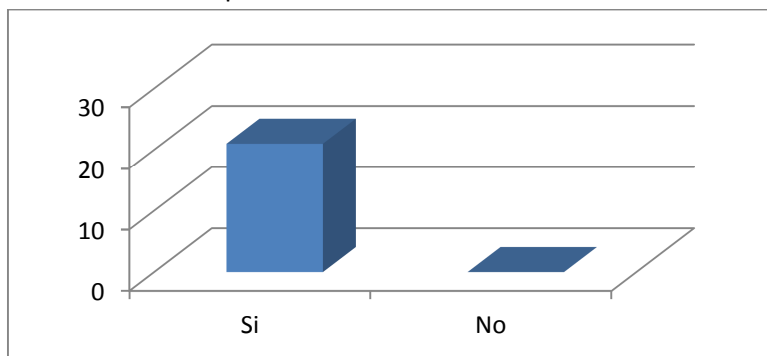

En l'apartat altres els alumnes podien explicar el que volien i per tant no és quantificable.

6. Tornaries a repetir l'experiència?

7. Recomanaries l'experiència als alumnes de 1r del curs vinent?

8. Valora en general de 0 a 10 el projecte Xerpa.

PREGUNTA 15	
Valora en general el projecte Xerpa	9,36

Pel que fa a les valoracions dels alumnes de primer de batxillerat que van participar en el projecte com a Xerpes, s'ha de dir que les valoracions es van fer mitjançant entrevistes individualitzades on interessava més les qüestions qualitatives, per tal de poder millorar el projecte, que no pas les qüestions quantitatives i estadístiques de valoració. No obstant, en l'entrevista es van passar alguns ítems valoratius quantitius als quals fem referència a continuació i també algunes valoracions qualitatives expressades en les entrevistes:

1. Valora de 0 a 10 el grau de confiança que tenies amb l'alumne? 8,1
2. Tornaries a repetir l'experiència? Sí 100%
3. Valora en general de 0 a 10 l'experiència viscuda en el projecte Xerpa: 8,8
4. Dóna la teva opinió sobre aquesta experiència:
 - Crec que és una experiència molt bona. Aporta coses tant a l'alumne com al Xerpa.
 - Quan ja havíem fet força sessions, me'n vaig adonar del problema que tenia, però ja gairebé no quedava temps.
 - M'ha agradat molt perquè tant ell com jo hem après i ens hem aportat coses noves
 - Realment m'ha agradat molt l'experiència, és el primer cop que ho feia i m'ha agradat molt. Llàstima que a 2n no hi ha *Psicologia i sociologia* i no es pugui fer un altre programa Xerpa.
 - És una experiència maca.
 - A mi, personalment, m'ha agradat molt i crec que ha sigut productiva per als nens.
 - Personalment m'ha agradat força ja que pots ajudar i aconsellar un nen/a que pràcticament està passant pel mateix que jo he passat.
 - La meva opinió sobre aquest projecte és molt positiva i el tornaria a repetir perquè m'agrada ajudar els altres.
 - La meva opinió sobre l'experiència és que és molt bona i innovadora, la tornaria a repetir, m'agrada molt ajudar els altres.

Antoni Puimedon Monclús . *Coordinador del projecte Xerpa*